

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies octavus et nonus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1865 [erschienen] 1866

Caput V. Sanctus, ne Thessalonica a tectis inimicis dolo malo occupetur,
damnumque patiatur, mirabili modo obsistit a.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72229](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72229)

A *quæ narravit, credituri non sunt, paulo etiam acerbius perstringat. Ulut sit, gesta equidem bellica, quæ memoriae prodit, vere habuisse locum, in animum induco. Et vero ex adjunctis, quibus ea vestit, sub Constantino septimo, Irenes filio, seu seculo octavo senescente evenisse, verosimile apparet. Sclavi enim, quemadmodum refert, Thessalonicam tunc, cum bello alio (adi, quæ supra ad lit. g notata sunt) imperator distineretur, arctissima cap. præsentì relata obsidione presserunt, nec prius ille contra Sclavos movit, quam hi biennii amplius spatio imperii terras ac maxime Thessalonicam armis infestis vexassent; Sclavi autem (vide, quæ supra ad lit. n recitavi, Theophanis verba) sub Constantini septimi imperio, dum is bello adversus Agarenos distineretur, arma infesta per varios imperii tractus circumtulisse videntur, ac tum demum, cum bello Agarenico finem pacè imposuisset, misso in illos exercitu, sese continere, imò etiam imperatoris voluntati submittere fuere compulsi. Irenes quidem imperatricis, non autem imperatoris, sub quo isthæc acciderint, Theophanus laudatus meminit, Verum Irene una cum filio suo Constantino septimo summa potestate imperio tunc præerat, fierique facili negotio potest, ut, quæ Theophanes matri, quod filius minoremis tum adhuc coestiterit, altribuenda iudicavit, huic nihilominus illa auctor noster anonymus adscripserit.*

A. ANONYMO.

CAPUT V.

Sanctus, ne Thessalonica a tectis inimicis dolo malo occupetur, damnumque patiat, mirabili modo obsistit a.

B **K**αὶ λόγων εὐπορία καὶ τρόπων ποιητικῶν ἐπινοία, καὶ πᾶσα πείσις σοφῶν ἀνεμύτων, καὶ τὰ πρῶτα ὁμιεῖται τοῦ ἀθλοφόρου βουλευσαμένου, δεῖτερα ἐν πᾶσι γνωρίζεται καὶ τῷ νόθῳ καὶ τῷ λόγῳ καὶ ἀκοῇ καὶ τέχνῃ ὁ μὲν γὰρ νοῦς τὰ ὑπὲρ ἔνοιαν μὴ φράνων, ὁ δὲ λόγος τῷ ἀπόρῳ στενοχρούμενος, ἡ δὲ ἀκοή πρὸς παράληψιν ἀνοοῦσα, ἡ δὲ τέχνη τῆς σαφεινῆς τῷ μέτρῳ μὴ αὐταρκούσα· ὅσα γὰρ πρὸς Θεὸν οἰκειοῦται, ταῦτα παρὰ ἀνθρώποις ἀκατάληπτα· καὶ γὰρ καὶ τὰ τοῦ μάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Δημητρίου θαύματα θεοπάροχα τυγχάνοντα τὰς τῶν ποιητῶν καὶ συγγραφέων ὑπερβάλλουσι τέχνας, ἀλλὰ τὰς ἐκ τῶν εἰρημίων λογογράφων καὶ φιλοσόφων εὐθέτους ὡσανεὶ ἐκθέσεις παραδραμόντες πρὸς ὅπερ ἔσμεν βραχεῖς, τὰ μεγάλα ἐν μικροῖς λέξομεν· ἔργον γὰρ ὄντως, εἰκαὶ τὰ πλεῖστα τῶν αὐτοῦ συμμαχῶν καὶ ἰάσεων ἐν λήθῃ δεδώκασι, ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν ὑπερβαίνοντος πάντα νοῦν καὶ ἔνοιαν θαυματουργίαν τοῦ ὄντως φιλοκτιρόμενος καὶ σοσιπλόδος Δημητρίου, καὶ ἐν μικροῖς λέξομεν μεγάλην ὑπάρχουσαν.

E **E**t verborum facultas et figurarum poeticarum solertia et omnis speculationum philosophicarum inventio, quæ etiam certaminum Victoris laudes vel deliberare meditantibus sufficiat, capacitatem et mentis et sermonis et auditus et artis in omnibus excedere dignoscitur. Mens enim, quæ supra intellectum sunt, haud assequitur; sermo autem præ rerum copia, quid primum dicat, est anxius; auditus vero acceptioni est impar; ars porro aptæ explanationi per sese haud sufficit. Quæ enim apud Deum facilia sunt, ea apud homines incomprehensibilia existunt; miracula autem Christi martyris Demetrii, quæ, Deo dante, fuere patrata, oratorum philosophorumque artes exsuperant. Verum, quo breves simus, quas dicti oratores philosophique concinnarunt, appositas utcumque expositiones prætereuntes, maxima verbis paucis prosequemur. Id enim, etsi præstitorum ab eo auxiliorum, curationumque factarum partem maximam oblivione obruant, omnino convenit, illudque adeo intellectum omnem ac cogitationem superantis, vere misericordis ac civitatis servatoris Demetrii, quod et ipsum magnum est, miraculum paucis expediemus *b*.

Auctor, sese unum duntaxat Sancti miraculum præfatur.

C 195 Ὡς ἴστε, φιλόχριστοι, ἐν τοῖς προτέροις τὴν τῶν Σλαβίνων, ἦγον τοῦ κληθέντος Χάτζονος καὶ τῶν Ἀβάρων καὶ ἐν μέρει ἐκδέσειν ἐπισησάμεθα, καὶ ὅτι περ τὸ Ἰλλυρικὸν σχεδὸν ἅπαν, ἦγον τὰς αὐτοῦ ἐπαρχίας, λέγω δὴ, Πανονίας δύο, Δακίας ὡσαύτως δύο, Δαρδανίας, Μυσίας, Τριβάλευς, Ῥοδόπη, καὶ πασῶν ἐπαρχιῶν ἐστὶ μὲν καὶ Θράκης, καὶ τοῦ πρὸς Βουλγαρίαν μακροῦ τείχους καὶ λοιπὰς πόλεις τε καὶ πολιτείας ἐκπορθησάντες, ἅπαντα τὸν αὐτὸν λαὸν εἰς τὸ ἐκεῖθεν πρὸς Παννονίαν μέρος τὸ πρὸς τῇ Δανουβίῳ ποταμῷ, ἦενος ἐπαρχίας παλαιῆς μητρόπολις ὑπῆρχεν τὸ λεχθὲν Σερμειὸν ἐκεῖσε οὖν, ὡς εἴρηται, τὸν ἅπαντα λαὸν τῆς αἰγματοσίας κατέστησεν ὁ λεχθεὶς χαγάνος, ὡς αὐτῷ λοιπὸν ὑποκείμενος· ἐξ ἐκείνου οὖν ἐπιμεινέντες μετὰ Βουλγαρίαν καὶ Ἀβάρων καὶ τῶν λοιπῶν ἔθνεων καὶ παιδοποιησάντων ἀπαλλήλων καὶ λαοῦ ἀπείρου καὶ παμπόλλου γεγόνητος, παῖς δὲ παρὰ πατρός ἕκαστος τὰς ἐνεγκαμένας παρεληφθέντων καὶ τὴν ὀρμὴν τοῦ γένους κατὰ τὸν ἠδῶν τῶν Ῥωμαίων, καὶ καθάπερ ἐν τῇ Ἀιγύπτῳ ἐπὶ τοῦ Φαραῶ ἠυζάνετο τὸ τῶν Ἑβραίων γένος, οὕτως καὶ ἐν τούτοις κατὰ τὸν ὁμοίον τρόπον διὰ τῆς ὁδοδόξου πίστεως καὶ ἀγίου καὶ ζωοποιῦ βαπτίσ-

195 *Supra, quemadmodum, Christi amantes, habetis perspectum, Sclavorum ducis, nomine Chatzonis, Avarumque etiam notitiam ex parte dedimus c, eosque omne prope modum Illyricum, illius videlicet provincias, dico autem, Pannonias ambas, Dacias similiter ambas, Dardanias, Mysias, Trebalis, Rhodopes, omniumque etiam Thracie adhuc ad murum usque Byzantinum longum principatum reliquas et urbes et respublicas devastantes ipsismet omnem populum ad eam, quæ hinc Pannoniam versus dissita est, abduxisse plagam, Danubio adjectam d, cujus provincie, quod vocatur Sirmium, metropolis olim fuit e. Ibidem igitur, ut dictum est, captivum omnem populum, velut sibi deinceps subditum, predictus Avarum Chaganus constituit f. Ab eo ergo tempore cum Bulgaris et Avaribus reliquisque gentilibus fuit commixtus, cumque sese inter liberos procrearent atque in populum infinitum maximumque exerescerent; filii autem singuli a patribus indolem generisque stu-*

Cum ti, qui ex imperii terris ab Avaribus olim fuerant abducti, barbaris commixti

A. ANONYMO.
9

dium, moribus Romanis congruum, accepissent *g*, quemadmodum sub Pharaone in Aegypto Hebraeorum auctum est genus, ita et in illis modo haud absimili per fidem orthodoxam sacramque ac vivificantem baptismum Christianorum aucta est tribus, aliisque aliis de majorum suorum solo natali narrantes invicem in cordibus fugae desiderium accenderunt.

in populum ingentem excrevisent, hic, vieto Avarum Chagano, majorum sedes repetiturus prope Thessaloniam consideret.

196 Cum enim ab eo tempore, quo in illorum progenitores a barbaris patrata fuerat devastatio, sexaginta circiter ac amplius anni essent elapsi *h*, aliusque jam ibidem novus populus exsurrexisset, maximam autem illius partem temporis lapsu liberam ac jam velut gentem propriam esse, Avarum chaganus concessisset, ut nationi mos est, principem, nomine Cuber *i*, iis praefecit; qui, cum e quibusdam, qui cum eo familiariter conversabantur, populi hujusmodi civitatum patriarum desiderium didicisset, quid agat, circumspicit, omnemque populum Romanum extortem, aliosque gentiles, id est, secundum quod in Moysaico Judaorum Exodi libro continetur, proselytos una cum eorumdem suppellectile atque armis ad sese assumit, hique discedunt ac rebelles chagano fiunt *k*, ita ut idem chaganus, cum id cognovisset, a tergo ipsos insequeretur; cum vero manus conseruissent, ac post quinque aut sex praelia devictus etiam in duobus abs illis fuisset, fugam cum relicto sibi populo arripiens ad partes interiores Septemtrionem versus sitas sese confert, adeo ut tandem idem Cuber, cum, relata victoria, praefatum Danubium fluvium cum omni praedicto populo suo trajecisset, ad nostras etiam partes venerit, campumque Ceramesium *l* occupavit, cumque ibidem consedissent, ii maxime, qui fidei orthodoxae erant, ad civitates patrias anhela-bant, hi quidem ad custoditam nostram a Martyribus Thessalonicensium urbem, alii ad fortunatissimam etiam urbium reginam *m*, alii autem ad Thraciae civitates reliquas.

verum, ut ibidem omnis iste populus unitus maneat, ab imperatore principis ejusdem petit.

197 Cum vero haec populus vellet, dolose mentis consiliarii id fraudulenter cepere consilii, ne qui ex iis desideratum locum adirent, sed idem Cuber omnibus, veluti qui commixtim essent egressi, imperaret, eorumque princeps ac chaganus fieret; quod si enim ad illum, qui nobis imperare sortitus a Deo erat, abire niteretur, fore ut populum omnem abs illo abstraheret, dissipatumque eundem ab imperio alienum efficeret; tuncque ad sceptrorum dominum, quo ei, ut hic cum omni populo, secum existente, manere posset, in specie supplicaret, legavit, postulans etiam, ut, quae nobis adjacent, Dragobitarum nationes sufficientia eis cibaria subministrare juberentur *n*; quod et factum est. Atque ita cum plurimi Sclavorum tentoria, ut cibaria eis subministrarent, essent ingressi, hique illos de civitate nostra interrogantes, esse illa ab hac haud procul remota, diligenter didicissent, plurimi jam, qui e Romanis ducebant originem, cum uxoribus et liberis nostram a Deo servatam civitatem ingredi coeperunt; quos statim, qui praefecturam administrabant, ad civitatem imperantem *o* navibus miserunt.

198 Cum vero id a praedicto principe illorum Cubero cognitum fuisset, isque latentem in corde fraudem celare non posset, cum con-

ματος ηήετο τῶ τῶν Χριστιανῶν φύλον, καὶ ἑτέροισι D
ἑτέροις περὶ τῶν πατριῶν τοποθεσιῶν ἀπηγορεύμενος,
ἀλλήλοισι πῦρ ἐν ταῖς καρδίαις τῆς ἀποδράσεως
ὑψίπτον.

196 Χρόνον γὰρ ἐξήκοντα ἤδη ποῦ καὶ πρὸς δια-
δραμάντων, ἀφ' ἧς εἰς τοὺς αὐτῶν γεννήτορας ἢ παρὰ
τῶν βαρβάρων γεγέννηται πόρνησις, καὶ λοιπὸν ἄλλοις
νέοις ἐκείσε λαὸς ἀνεφαίνετο, ἐλευθέρους δὲ τοὺς πλεί-
στοις αὐτῶν ἐκ τοῦ χρόνου γεγενῆαι καὶ λοιπὸν ὡς ἴδιον
ἔθνος προσέχον ὁ Ἀβάρων χαγάνος, καθὼς τῷ γέ-
νει ἔθος ὑπῆρχεν, ἀρχόντα τοῖσις ἐπάνω κατέστησε,
Κοῦβερ ἔνομα αὐτῷ, ὅστις ἐκ τινῶν τῶν ἀναγκαιοτέρων
προσοικουμένων αὐτῷ μαζῶν τὴν τοῦ τοιοῦτου λαοῦ τῶν
πατριῶν πόλεων ἐπίδουμιαν, ἐν σκίφει γίνεται καὶ
ἀνάστατον λαμβάνει τὸν πάντα Ῥωμαίων λαὸν μετὰ καὶ
ἐτέρων ἑθνικῶν κατὰ ἐν τῇ Μοσαικῇ τῆς Ἐξόδου τῶν Ἰουδαίων
ἐμφέρεται βίβλῳ, τοῦτοισιν προσήλυτους μετὰ καὶ τῆς αὐ-
τῶν ἀποσκευῆς, καὶ ὅπλων, καὶ ἀνάστατοι καὶ ἀντά-
τοι καταλέλεκται τοῦ χαγάνου γίνονται, ὅστε ἐργασί-
α τὸν αὐτὸν χαγάνον διώξαι ἐπίπτεν αὐτῶν, καὶ συμ-
βαλλόντων αὐτῶν καὶ ἐπὶ πέντε ἢ ἕξ πολέμοις καὶ ἐπ'
ἀμφοτέροις παρ' αὐτῶν ἠττηθέντος, μετὰ τοῦ ὑπο-
λειφθέντος αὐτοῦ λαοῦ φεγγ' χρησάμενος ἐν τοῖς ἐν-
δοτέραις πρὸς ἄρκτον ἀπεισι τόποις, ὡς λοιπὸν με-
τὰ νίκης περῶσαντα τὸν αὐτὸν Κοῦβερ μετὰ τοῦ εἰρη-
μένου σὺν αὐτῷ παντὸς λαοῦ τὸν προσηγηθέντα Δέ-
νουβιν ποταμὸν καὶ ἰλθεῖν εἰς τὰ πρὸς ἡμᾶς μέρη,
καὶ κρατήσαι τὸν κεραμίσιον κάμπον, κρείσει αὐτῶν
ἐγκαθεσθέντων, τὰς πατρίους ἡτόντο πόλεις, ὡς μάλι-
στα οἱ τῆς ὀρθοδόξου καθεστῶτος πίστεως, οἱ μὲν τὴν καθ'
ἡμᾶς μαρτυροφυλάκων τῶν Θεσσαλονικίων πόλιν, ἀλλὰ
τὴν πανευδαίμονα καὶ βασιλίδαν τῶν πόλεων, ἕτεροι
δὲ τὰς ἀπομεινάσας τῆς Θρακικῆς πόλεις.

197 Ταῦτα δὲ τοῦ λαοῦ βουλευομένου, συμβουλευ-
ται δολερὰς γνώμης, ταύτης βουλῆς κακοῦργος γίνου-
ται, ὅστε μὴ τινας ἐξ αὐτῶν τοῦ ποθουμένου τόπου
ἀξιοῦσθαι, ἀλλ' αὐτὸν Κοῦβερ πάντας ὡς συμμίκτη
ἐξελεθόντας ἐπικρατήσαι καὶ τούτων ἀρχόντα καὶ χαγά-
νον γενέσθαι· εἰ γὰρ πρὸς τὸν ὑπὸ Θεοῦ βασιλευ-
σάντων ἡμῶν λαχόντα ἀπειθεῖν πειραθεῖν, τὸν λαὸν ἅπαντα
παρ' αὐτοῦ ληψόμενος καὶ διασκορπίσας τοῦτον τῆς ἀρ-
χῆς ἀλλότριον καθίστησι, καὶ τότε τὸ δοκεῖν, ὅστις
πρὸς τὸν κῆριον τῶν σκήπτρων πρεσβεύσων αὐτῷ, ἐφ'
ᾧ μεῖναι μετὰ τοῦ σὺν αὐτῷ ὑπάρχοντος λαοῦ ἐκεί-
σε, αὐτῶν κελουσθῆναι τὰ παρακείμενα ἡμῶν τῶν Δρα-
γοβιτῶν ἔθνη δαπάνας κατὰ τὸ ἰκανὸν αὐτοῖς ἐπι-
χρηγήσαι, ὃ δὲ καὶ γεγέννηται καὶ τῷ τροπῷ τού-
τῳ ἐπὶ σιτισμῷ εἰσελθόντων πλείστον εἰς τὰς τῶν Σκλα-
βῶν σκευᾶς καὶ διετροπῆσαντων περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πό-
λεως καὶ ἀκριβοῦσθέντες, ὡς ἐκ μήκους μὴ ὑπάρχειν ταύ-
τας, ἤρξαντο πλείστοι λοιπὸν οἱ ἐκ τῶν Ῥωμαίων ὄν-
τες μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων ἐν τῇ θεοσώστῳ ταύ-
τῃ ἡμῶν εἰσέναι πόλει, ὡς τινας αὐτίκα οἱ τὴν ὑπάρ-
χοντες φροντίδα ἐν τῇ βασιλευσῆσθι διὰ τῶν πλοῦ-
μων ἀπέπεμπον πόλει.

198 Τούτου τε γνωσθέντος παρὰ τοῦ εἰρημένου
πρώτου αὐτῶν Κοῦβερ, καὶ μὴ δυναμένου τὸν ἐγκείμενον
ἐν τῇ καρδίᾳ ἀποκαλύψαι ὄθλον, ἐσκέφατο μετὰ

τῶν

A τῶν αὐτοῦ συμβούλων ἐπὶ οἰκείᾳ ἀπολιείᾳ καὶ γνώμῃ καὶ ταύτην κρυφῶδ' ἐβούλην ἰσθῆναι, ὥστε τινα τῶν αὐτοῦ ἀρχόντων ἔξορον ὄντα καὶ πανούργον ἐν πάσι, καὶ τὴν κατ' ἡμᾶς ἐπιστάμενον γλώσσαν καὶ τὴν Ῥωμαίων, Σλάβων καὶ Βουλγάρων, καὶ ἄλλως ἐν πάσιν ἠκουημένον καὶ γέμοντα πάσης δαιμονικῆς μηχανῆς ἀνάστατον γενέσθαι ταὶ τῆ καθ' ἡμᾶς καὶ αὐτὸν τὸ δοκεῖν ὡς τοὺς λοιποὺς προσπελάσαι Θεοφυλάκτῳ πόλει, καὶ δουλον αὐτὸν προσποιήσασθαι τοῦ πιστοῦ βασιλέως καὶ λαὸν μετ' αὐτοῦ πλείστον εἰσβαλεῖν πρὸς ἡμᾶς, τὰ αὐτοῦ δεῖν φρονούντας καὶ εὐθεὶν καὶ ἐκ τῶν τρόπων τούτων τὴν πόλιν δι' ἐμφύλιον πόλεμον ἔλθῃν· ἐνταῦθα δηλοῦται μετὰ τὴν αὐτῆς πόρθησιν οφειλοντας ἐγκαταστήσαι τοῦ λεχθέντος Κούβερ μετὰ τῆς αὐτοῦ ἀποσκευῆς καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων, καὶ εὐθεὶν ὄχρωσιμῶν ἀντιπαράστασθαι τῶν περὶ ἑδρῶν, καὶ τούτων δεσπόζειν, καὶ πολεμεῖν τὰς νήσους καὶ τὴν Ἀσίαν, ἔτι δὲ καὶ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τῆς βασιλείας.

siliaris suis in proprium suum interitum ac iudicium consilia contulit, hocque clanculum cepit, ut e principibus suis quempiam, qui præ ceteris vaser ac callidus esset, linguamque nostram et Romanorum, Sclavorum et Bulgarorum calleret, atque, ut uno verbo dicam, qui in omnibus astutus omnigenaque diabolica arte esset instructus, extorris fieret, atque ad civitatem nostram a Deo custoditam, ut reliqui, in speciem aufugeret, ac seipsam fidi imperatoris servum fingeret, plurimumque ad nos, ut eadem, quæ ille, velle deberemus, populum secum adduceret, hincque ac illis artibus, bello civili excitato, civitatem caperet, hic scilicet post hujus expugnationem prædicto Cubero cum familia sua ceterisque principibus sedem figere, hincque, auctis viribus, adversus populos circumjectos arma movere omnibusque dominari, ac bello insulas p et Asiam, adhuc autem et eum, qui imperii habenas moderabatur, aggredi lente.

A ANONYMO. *Thessaloniamque etiam dolo occupare hic medians virum e suis callidum,*

B 199 Ταύτης οὖν τῆς σκέψεως καὶ γνώμης γενομένης καὶ ὅρα τὸ παρ' αὐτῶν βουλευθῆναι πιστοποιήσαντων, τὸ δοκεῖν, τίς ἐξ αὐτῶν, Μαῦρος τούνομα, πρόσφωξ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γίνεται πόλει, καὶ πρῶτον πείθει τοὺς τὴν ἀρχὴν διέποντας χρηστοὺς καὶ ἀπατηλοὺς μετ' ὅρων ῥήματα, κάλλιστα καὶ ἀποδοχῆς ἄξια πρὸς τὸν εὐσεβεστάτην βασιλέα περὶ αὐτοῦ ἀναγγάγει, ὅστις ὁ πάντων εὐεργέτης τοῖς παρ' αὐτῶν ἀννεγεμῶσι πισθεῖς αὐτικὰ λόγον ἐγγράφον στέλλει τοῖσι πρὸς τιμὴν, πέμψας ὁρατίονα ὑπάτου τῆ αὐτῆ Μαύρου, καὶ βάντον φιλοτιμίας χάριν, κελύσας πάντας τοὺς ἐκ τῶν τοῦ λεχθέντος Κούβερ κερμησιάνους ἀποφύγους ὑπ' αὐτὸν τὸν Μαῦρον γενέσθαι, καὶ τῆς τοιαύτης κελύσεως ἐμφανῶς γενομένης, καὶ ματρικίῃ ἐνορδίνῳ ἐγγράφῳ συσταθείσης, ἐξ ἐκείνου ἅπας ἐδόθη ὁ ἐνταῦθα προσρῆς λαὸς τῆ αὐτῆ Μαύρου, καὶ αὐτὸς τούτων ὁ στρατηγὸς ὑπῆρχεν, τινὲς δὲ τῶν ἐκ τοῦ Ῥωμαίου φύλου τὰ περὶ τὸν Μαῦρον ἐπιστήμιοι, ὡς οὐδέποτε ἐφύλαξεν πίστιν τινα, ἀλλὰ αἰεὶ ἀποφυλάκτους καὶ ἐπισηκίους καὶ ὄλλου κάκιστος ὢν τοῖς τρόποις, πολλοὺς τόπους καὶ ἔθνη ἐξεπάρδησεν, καὶ μὴ ὀφείλει τούτῳ καταπιστεύειν· ἐγνώκως δὲ οὗτος ἐκ διαβολῆς τῶν αὐτῶ πλησιαζόντων, διὰ τρόπων καὶ σκευῆς τῆς κατάδηλου ἐν τῷ κρυπτῷ ποιούμενος τὴν αὐτῆν δεῖν ἑνεδρῶν ἀπεκεφάλισεν, καὶ τὰ αὐτῶν γυναικότεκα, ὡς ἠθέλησεν, καὶ ὅπου ἐβούλετο ἐπράσεν.

199 Cum hujus igitur consilii voluntatisque facti essent, juramentoque, sese, quod statuerant, facturos, fidem fecissent, unus ex eis, nomine Maurus, ad civitatem nostram profugus, ut apparebat, advenit, ac primum suavis ac dolosis verbis una cum juramentis eos, qui principatum obtinebant, induxit, ut optima approbationeque digna ad piissimum imperatorem de eo referrent; qui, in omnes beneficis, iis, quæ per illos relata erant, impulsus, eidem voluntatem suam, scripto honoris causa expressam, consulari ornatu vexilloque q eidem Mauro, quo illum cohonestaret, misso, statim significavit, præcipiens, ut Cermesiani r omnes, qui a prædicto Cubero aufererent, eidem Mauro subessent: eumque hujusmodi mandatum publicum factum, atque in scriptam ordinariam matriculam s relatum fuisset, exin omnis, qui huc confluxerat, populus eidem Mauro fuit commissus, ipseque eorum dux exstitit; cum vero quidam, qui e Romanorum gente erant, qualis Maurus esset, qui fidem nemini unquam servasset, sed semper præ perversitate, perjuriis et dolo moribus existens pessimis loca multa ac gentes prædatus esset, ac illi fidendum non esse, perspectum haberent; ipse autem ex eorum, qui ad illum F veniebant, delatione id intellexisset, illos, qui graves illas insidias, quæ latebant, e moribus habitusque manifestabant, capite truncavit, ac uxores eorum, ut voluit, et ubi volebat, vendidit.

nomine Maurum, qui se transfugam fingat, ad civitatem illam mittit. Verum dum hic

C 200 Ὅθεν οἱ λοιποὶ τῶν Χριστιανῶν μὴ τολμώντες ἐξεῖπεν, ἦνπερ ἔγνωσαν, κατὰ τῆς πόλεως ἐνεδρῶν, ἐθρήνων καὶ αὐτοῦ καὶ τὴν πόλιν, μηδενὸς τολμώντος πρὸς ἀντίστασιν τούτου, ἀλλὰ μάλλον καὶ δεδιέναι αὐτὸν, τοὺς τότε τὸ δοκεῖν κρατούντας· κατέστησε γὰρ ὁ αὐτὸς Μαῦρος κεντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ δεκάρχους, ὅσπερ εἶχε σύμπνοους τῆς αὐτοῦ ὀλλας γνώμης, καὶ ὀπλίται τούτου ἔνθα ὅσοι ἄνδρες εὐτολμοὶ νύκτωρ καὶ καθ' ἡμέραν ἐφύλαττον τὰς σιτίσεις κομιζόμενοι ἐκ τῶν τοῦ δημοσίου· σκέψις δὲ ταύτη καὶ βουλὴ ἐτύγγαθεν, ὥστε τῇ νυκτὶ τῆς μεγάλης ἑορτῆς τοῦ ἁγίου σαββάτου, ὅτε τὰς τῆς σωτηριώδους Χριστοῦ ἀναστάσεως εὐαγγελίας ἤμελλεν μετὰ πάντων ἐκτελεῖν ἡ πόλις, τότε ἅμα τῶν μετ' αὐτοῦ ἐμπεροπολέμων, ἐμφύλιον βάλαν πόλεμον καὶ πῦρ εἰς τινὰς ἐπιστήμους τόπους καὶ οὕτως ἐγκρατεῖς τῆς πόλεως γίνεσθαι.

200 Cum hinc Christianorum reliqui stratas, quas sciebant, contra civitatem insidias revelare non auderent, et seipsos et civitatem deplorabant, quod nemo ad resistendum ei animos haberet, sed potius etiam ii, qui tunc in speciem aliis præerant, eundem timerent; ipse enim Maurus centuriones et pentecontarchas et decarchas, quos fraudulento consilio suo conspirantes nactus erat, constituabat, eumque hic viri armati, ut plurimum audaces, qui e publico annonam accipiebant, nocte ac die custodiebant. Id porro etiam consilii ceperant, ut nocte magni festi Sabbati sancti, quando salutaris Christi resurrectionis convivium in communi sumptura esset civitas, tunc cum eo, qui belli erant periti, bellum intestinum concitarent, ignemque in loca præcipua

circa Pascha, tumultu in civitate excitato, domini sui voluntatem exsequi staterat,

A. ANONYMO. cipua conjicerent, atque ita civitate potirentur.

hocejus consilium a duce, qui ab imperatore cum navibus mittitur,

201 Qui autem imperium divinitus acceperat, invisibili, quia secundum quod scriptum est, cor regis in manu Dei et, quocumque voluerit, ut aquam, inflectit illud, inspiratione ac nutu, cum nondum, quod dolo contra civitatem meditati erant, exploratum haberet, Sisinnio, caraborum tunc duci, vire solerti et verbis et moribus et in omnibus Deo acceptum sese reddenti u, præcipere dignatus est, ut cum caraborum militibus, cui ei parebant, civitatem hanc, a certaminum Victore custoditam, ad præfatum Maurum eosque, qui cum eo conveniant, observandum ingrederetur, quo, hujusmodi hic existente exercitu, eos, qui a dicto Cubero stabant, alacrius illuc aufugere eveniret: qui gloriosissimus dux Sisinnius, quod mandatum erat, ad finem perducere volens ab Hælladis partibus solvit atque ad insulam Scia-thum x die Dominica, sanctum Pascha præcedente, quæ ab omnibus in orthodoxorum civitatibus celebratur, Dominicaque Palmarum appellatur, B accessit; cum igitur in dictam insulam, quæ a multis annis habitata haud erat, appulisset, atque e sanctissimis templis, quæ ibidem fuerant, unum sylvæ obtectum ac frondosum invenisset, exercitui, quem sibi obsequentem habebat, ut unam illius partem expurgaret, divinumque ibidem Officium, quod et factum est, perageret, præcepit.

quique, ven-tis contra-riis in via detentus,

202 Sequenti igitur die, quæ sancta erat hebdomadæ Passionis Dominicæ secunda, cum et venti, ut versus nos navigaret, essent contrarii, præstantissimus vir ille totum suum convocatum exercitum hortatus est, ne quis deses esset; reliquam autem omnem templi partem expurgaret, et, quod in eo fuerat, baptisterium sacrum, omnesque, qui sancta Christi recordatione digni essent y, ... præpararentur, ut secundum consuetudinem festum peragerent; cumque hujusmodi ad illos facta oratio omnibus innotuisset, alacriter templi et sacri baptisterii expurgationi certatim operam dabant, ac alius cum alio tabernacula apte conficiebat, alius cum aliis, quæ ad festum spectarent, instruebat, alius autem rursus ad piscium pecorumve capturam invitabat, atque, ut verbo dicam, C universi, prout singulis videbatur, quæ ad festum deinde celebrandum spectarent, præparare sese existimabant, dum omnes quæ prædictus Cuberus et Maurus, iique, qui cum hisce conspirabant, in animo habebant, ignorarent. Postquam vero divinum sanctæ Dei secundæ Officium fuisset peractum, ac omnes cœnati essent gratiasque Deo de more egissent, celeberrimus vir ille, quæ ad stationes et excubias reliquaque omnia, ad custodiam conducentia spectant, diligenter curans, reliquum omnem exercitum jussit quiescere.

semel tamen, iterum ac tertio ut vela faciat, ab apparente ali

203 Cum vero is statim obdormisceret, pulchris victoriis decoratus Dei martyr Demetrius, qui pro nobis servis indignis ac patria x undequaque laborat ac sollicitus est, salutique nostræ imprimis studet, non in somno, sed in veritate apparet, itaque illi ait: Expergiscere, quid dormis? Vela facias, secundus est ventus. Ipse autem illico, quasi id, quod apparuerat, re etiam vera obtineret locum, eum, qui carabo præerat, qualis ventus esset, rogabat. Hic autem dicebat: Contrarius est, sed et vento

201 Ο δὲ τὸ κράτος θεῶν δεδωμένος, ἀοράτη ἐμπνεύσει καὶ νεύματι κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ ὅπου βούλεται, καθάπερ ὕδαρ, ἐκκλίνει ταύτην, οὕτω τὸ μελετηθὲν ἐν δόλῳ κατὰ τῆς πόλεως ἐπιστάμενος κελύσαι κατηξίωσεν Σισινίῳ στρατηγῷ τότε τῶν καράβων ὑπάρχοντι ἀνδρὶ συνετῷ καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς τρόποις καὶ τῷ Θεῷ ἐν ἀπάσιν ἀνατεθειμένῳ*, ὅπως μετα ταῦτα ὑπ' αὐτῶν ὄντων καραβισίωνων στρατιωτῶν τῇ ἀθλοφοροφυλάκῃ ταύτῃ εἰσβαλεῖν πόλει ἐπὶ παραφυλακῇ τοῦ λεχθέντος Μαύρου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ προσσυνεῖτων, ὅπως τοῦ τοιοῦτου στρατοῦ ἐνθάδε τυγχάνουτος, προδωμωτέρως τοὺς ἀπὸ τοῦ λεχθέντος Κούβερ ἐνθάδε καταφεύγειν γένηται· ὅστις εὐκλείστατος στρατηγὸς Σισίνιος τὸ κελυσθὲν εἰς πέρας ἀγαγεῖν βουλευόμενος ἔξεισι ἀπὸ τῶν τῆς Ἑλλάδος μερῶν, καὶ καταλαμβάνει τὴν σκιάδιαν νῆσον ἡμέρα κυριακῇ τῇ πρὸ μιᾶς τῆς ἁγίας πασχαλίας, ἥτις ἐν ταῖς τῶν ὁρθοδόξων πόλεσιν παρὰ πάντων ἐορτάζεται καὶ λέγεται ἡ τῶν βασιῶν προσορμίσσας οὖν ἐν τῇ λεχθείσῃ νῆσῳ, ἀκινήτῳ οὕτῳ ἐκ πλείστων τῶν χρόνων, καὶ εὐρύκως ἕνα τῶν γενομένων ἐκείσε παναγίῳ καὶ ἀλάσῳ καὶ ἐνυλον καθεστῶτα, τῷ εὐκλήῳ στρατῷ ἐπέτρεψεν ἕν μέρος αὐτοῦ καθάρειν, κακίσει τὴν θείαν λειτουργίαν ἐκτελεῖν, ὃ δὴ καὶ γεγένηται.

202 Τῇ οὖν ἐπιούσῃ, ἥτις ἦν ἁγία δευτέρα τῆς ἑβδομάδος τοῦ κυριακοῦ πάσους, καὶ τῶν ἀνέμων ἐναντίων ὑπαρχόντων πρὸς τὸν κατ' ἡμᾶς πλοῦν, ἐκκλησιάσας τὸν αὐτοῦ ἅπαντα στρατὸν προδηλέχθη ὁ πανάριστος οὗτος ἀνὴρ, βράδυμιον μὲν εἶναι, τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ ναοῦ καθαίρειν ἅπαν, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ γενομένου ἁγίου βάπτισμα καὶ πάντα ἐτοιμασθῆναι ἀξίους τῆς ἁγίας Χριστοῦ ἀναματάσεως, ὡς τὰ κατὰ συνήθειαν τῆς ἐορτῆς ἐκπληρῶσαι, καὶ τῆς τοιαύτης αὐτοῖς διαλλαγίας πᾶσιν καταδήλου γενομένης, προδύμιας τῆς καθάρσεως τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἠγωνίζοντο, καὶ ἄλλος μετ' ἄλλου σκηνοποιῶν εὐθέτως, ἄλλος εὐτρεπίζων μετὰ τῶν ἑτέρων τὰ τῆς ἐορτῆς, ἕτερος δὲ πάλιν πρὸς ἄγρον ἐχθῶν ἢ καὶ κτηνῶν προσεκάλειτο, καὶ ἄπλοος πάντες κατὰ τὸ ἐκάστοθ' ἰδοῦν, εἰς τὰ ἔξῃ τὰ τῆς ἐορτῆς εὐτρεπίζον ἠλπιζόν, ἐν ἀγνοίᾳ πάντων ὄντων τοῦ κατὰ τὴν γνώμην τοῦ λελεγμένου Κούβερ καὶ τοῦ Μαύρου καὶ τῶν καταυτοῦς συμπνευστῶν, καὶ δὴ μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν τῆς αὐτῆς ἁγίας δευτέρας, καὶ τὸ δευπνήσαι πάντας, καὶ τὴν πρὸς συνήθειαν τῷ Θεῷ ἀναπέμψαι εὐχαριστίαν, ὃ πανεύφημος ἐκείνος ἀνὴρ τὰ τῶν βυγλῶν καὶ σκυλίκων καὶ λοιπῶν πάντων τῶν πρὸς παραφυλακὴν ἐπιτηδείων φροντίσας ἡρμεῖν τὸν λοιπὸν ἅπαντα στρατὸν προσέταττεν.

203 Καὶ δὴ αὐτίκα ἀρπυνώσας αὐτοῦ, φαίνεται οὐ κατόναρ, ἀλλὰ καθύπαρ ὁ πάντοτε μόνον καὶ μεριμνῶν ὑπὲρ ἀναξίων δούλων καὶ πατρίδος καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν καλῶς πραγματευόμενος, ὁ καλλίνικος μάρτυς τοῦ Θεοῦ Δημήτριος, καὶ οὕτως αὐτῷ ἐπήγγειρε, τί καθύδαεις; ἀρμένισον, ὃ ἀνεμος ἐπιτηδείος ἐστίν. Ὁ δὲ αὐτίκα τὸ θεᾶσθαι ὡς ἐνεργῶν ὑπαρχον τὸν προσεστῶτα τοῦ καράβου ἠρώτα, ποῖος ἐστὶν ὁ ἀνεμος· ὃ δὲ ἐφῆ ἐναντίος ἐστίν· ἀλλὰ καὶ τοῦ χρέος ἐπὶ πλείον σφοδρότερος πάλιν δὲ ὡς ἡμελλεν ἀρπυνοῦν καὶ ἐν βραχείῃ, ὃ αὐτὸς αὖθις ἐπιστάται διεγείρων τὸν λεχθέντα

θενα

A θέντα στρατηγόν, καὶ τὴν πλευράν νύξας ἔφη ἔγειρε, εἶπον σοι, ἀρμένισον, ὁ ἀνεμος ἐπιτήδειός ἐστιν· διαμαστὰς οὖν πάλιν ἐπηρώτα τοὺς παρακοιμημένους καὶ τοὺς τῆς βίγλας, τίς ἢ ὁ λέξας, καὶ ἐξυπνίους διὰ τὸν πλόον· πάντων δὲ ἀρνούμενον, μηδὲνα ἑωρακέναι, ἢ παρὰ τινος ἀκηκοέναι περὶ τούτου, πάλιν ἠρώτα, εἰ ὁ ἀνεμος ἐπιτήδειός ἐστιν κατὰ τὸ λεχθέν αὐτῷ· εἰπεὶν δὲ τοὺς πάντας ἐναντίον τυγχάνειν· ἐν ἀπορίᾳ οὖν τοῦ λεχθέντος τε καὶ ὁραθέντος γεγενημένου καὶ μέλλοντος πάλιν ἐκ πλείστης ἀδολοσχίας πρὸς ὄλιγον ἀρνούσων, τὸν αὐτὸν στρατηγὸν αὐτὸς ὁ μάρτυς ἐκ τρίτης παρίσταται, οὐ μικρὰ σπουδῆ καὶ ταραχῆ αὐτῷ εἰπόν.

hesterno multo vehementior. Cum autem re- A. ANONYMO.
versus obdormiturus esset, mox etiam idem, praefatum ducem excitans, rursus adstat, latereque percusso, dicit: Expergiscere, dixi tibi, vela facias, secundus est ventus. Surgens igitur eos iterum, qui juxta eum dormiebant, eosque, qui excubias agebant, rogabat, quis esset, qui eum allocutus esset atque ad navigandum excitasset; cum autem omnes, sese quemquam vidisse aut ex aliquo id audivisse, negarent, iterum rogavit, an ventus, secundum quod ei dictum erat, secundus esset: omnes autem, contrarium esse, asseruerunt; de re igitur dicta visaque quid esset, cum dubius haereret, iterumque praemaxima exercitatione ad breve tempus dormiturus foret, eundem ducem idem Martyr tertio excitat, haud parvo studio ac contentione ei dicens.

204 Σὺ μὴ ἀμελήσης, ἔγειρον, ἀρμένισον, ὁ ἀνεμος ἐπιτήδειός ἐστιν· ἰδοὺ, σὺ καθειδίεις, καὶ ἄλλοι ἀρμενίζουσιν· τότε λοιπὸν διγερθεὶς καὶ συνεὶς ὁ Σαυμαστός καὶ ἐξουσιώτατος ἐκείνος, καὶ ὅπως γήσιος φίλος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ μάρτυρος ὡς θεῖα ἀποκαλύψει καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν νῆν τοιαύτην προτροπὴν τοῦ πλοῦς, αὐτίκα διαναστάς, καὶ οὐκ ἐτι τινὰ περὶ τούτου διερωτήσας ἤρξατο τοὺς καρᾶθους διατρέχειν, καὶ προσέταξεν ἔξορμεῖν τὰ πρὸς ἡμᾶς· τινῶν δὲ φασκόντων, τῶν ἀνεμίον ἐναντίον ὄντων, καὶ αὐτῶν τὰ τῆς ἑορτῆς ἐκείσε εὐτρεπίζειν σπουδαζόντων, τοῦ βούλευσθαι ἔφη ἐν ἑτέρῳ τόπῳ ἐρησιότερῳ ἀποφείρειν αὐτοὺς· εἰτα δὲ ἐκείνου ἐκ τῆς ἐκ τρίτου ἐπιστάσεως τοῦ μάρτυρος ἠκριασμένου ὑπάρχοντος, ἐκ τῆς ἐπιμόνου αὐτοῦ ὀγλήσεως τε καὶ θεωρίας τοῦ ὑπεραριστοῦ τῆς πόλεως ἡρώων Δημητρίου, τὸν πλοῖον αὐτῷ ἐπιτήδειον ἕσθαι, καπηλατεῖν πρὸς τὴν ὁρμὴν τοῦ πλοῦς προσέταττεν, καὶ δὴ ὄρα καρᾶθου, ὡς ἀπὸ τῶν μερῶν χαλκίδος εἰς τὰ πρὸς αὐτοὺς ἀρμενίζοντα εἰσδέσθαι, καὶ ἐμνήσθη τοῦ ἐν ἀποκαλύψει λεχθέντος αὐτῷ.

204 Tu ne absque cura sis, expergiscere, vela facias, secundus est ventus. Ecce, tu dormis ac alii navigant. Tunc, cum tandem mirabilis ille ac visione honoratus Deique et Martyris amicus vere genuinus esset expergefactus, ac, talem ad navigandum invitationem a divina revelatione, non ab imaginatione, esse, intelligeret, statim surgens, nec quemquam amplius de re illa interrogans carabos percurrere cepit, atque ut versus partes nostras solverent, praecipit. Cum autem quidam, ventos esse contrarios, seque, ut ad festum spectantia ibidem praepararent, operam dare, assererent, velle se, dicebat, aliquo ad locum praesidio magis destitutum eos abducere. Deinde vero cum is ex tertia Martyris apparitione, sese per assidui illius civitatis nostrae propugnatoris Demetrii interpellationem ac commendationem prospera navigatione usurum, probe nosset, remigari, ut cum impetu ac celeritate navigatio procederet, jussit, carabumque, veluti e chalcidis partibus aa cursum ad ipsos celeriter dirigentem, vidit, illiusque, quod sibi in revelatione dictum fuerat, bb est recordatus dd.

205 Ἄντικα γοῦν τῇ ἑλασίᾳ τῶν καρᾶθων ἐξήντων, καὶ τοῦ ἀνεμίον, ὡς ἔφημεν κατὰ πρόσωπον ὄντος, ἀφνω νεύματι θεῖῳ διὰ τῶν πρεσβείων τοῦ ἀλλοφύρου ἐκ τῶν ὄπλων τοῦτοιο ὀρμιόδρους ἀνεμος κατέπει, καὶ πλείστατες ἀρμιόδιος καὶ ἀρμενίσαντες ἐθέτως, τῇ ἁγίᾳ τετραδί τὴν τῆς ἁγίας ἑβδομάδος ὄραν ἑβδομῆν τὴν θεόρυστον ταύτην κατέλαβον πλοῖον διὰ τοῦ ὑπεραριστοῦ αὐτῆς Δημητρίου ὄντος τοῦ δευτέρου μελετηθέντος τε καὶ στυχηθέντος δράματος τοῦ ἐμφυλίου πολέμου λοιπὸν ἀργήσαντος παρὰ τοῦ Μαύρου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, αὐτίκα φέβῳ καὶ ἀδυσμῆα συσχεθεὶς ὁ αὐτὸς Μαύρος, πρῆτιφ χαλεποτατῷ ἐκ τῆς ἀδυσμῆας περιπεσὼν κατέθεικεν ἐπὶ κλίσης ἐπιπλείστας ἡμέρας· ἔνθεν καὶ τῶν ἐν-τεῦθεν μετίσθη, εἰμὴ ὁ προρηθεὶς ἀνὴρ ὁ πανεὶσθημος στρατηγός, ἀγροῦν τὸ μελετηθὲν, τοῦτον ἐν λόγοις καὶ ὄρκοις κατασφάλιστο· τὰ δὲ τοῦ ὁραθέντος αὐτῷ, ἡγουν διατυπωθέντα παρὰ τοῦ μάρτυρος περὶ τοῦ πλοῦς, πλείστοις ἀφηγοῦμενος ἐδημήγορε τὴν σπουδὴν καὶ τὴν πρόνοιαν τοῦ μάρτυρος, ἥνπερ ἐποιήσατο περὶ τῆς πόλεως. Καὶ τότε λοιπὸν τὸν αὐτὸν Μαύρον μετὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ πάντων ἐκ τοῦ Κοῦβερ καὶ τοῦ αὐτοῦ στρατοῦ τοῦ ἐκ τῶν καρᾶθων ἔξω τῆς πόλεως ἐν τοῖς δυτικοῖς μέρεσιν παραρροσσεῖν διετύπωσεν, πρὸς τὸ τοὺς μέλλοντας ἐκ τῶν Σκλάβων προσφεύγειν κερμησιάνους ἀδελφούς καὶ ἀνεμυδιώτους προστρέχουσαι, καὶ ὅπως διέμειναν ἡμέρας πλείους.

205 Cum igitur initio caraborum exeuntium cursui ventus etiam, ut diximus, contrarius esset, repente nutu divino per certaminum Victoris preces a tergo eis ventus secundus afflavit, cumque convenienter navigassent, opportuneque vela fecissent, hebdomadae sanctae die quarta, hora septima ad servatam hanc a Deo civitatem per hujus propugnatoris Demetrii appulere. Unde tandem, quod a Mauro iisque, qui ei adhaerebant, indigne paratum formidatumque erat, belli intestini facinore torpescente, timore subito ac consternatione ipse Maurus correptus, cum praeanimi dejectione febrim gravissimam incidisset, in lecto per dies plurimos decubuit. Atque hinc etiam ex hoc mundo abiisset, nisi predictus vir, dux omni laude dignus, qui, quod meditatam fuerat, ignorabat, eum et verbis et juramentis reddidisset securum. Quae porro ad illum, qui ei in visione apparuerat, pertinebant, videlicet quae a Martyre de navigatione ostensa erant, plurimis narrans, studium ac curam, quam pro civitate Martyr gessisset, manifestam faciebat, tuncque tandem, ut ipse Maurus cum omnibus suis, qui a Cubero ejusque exercitu stabant, e civitate, quo Cermesiani, qui e Sclavis fuga evasuri essent, secure atque absque impedimento advenirent, ad partes Occidentales secederet cc, qui carabis praerat, constituit. Atque hoc in statu per dies plures res manserunt.

A. ANONYMO.
a quo ipse
met Maurus
ab impera-
tore punitur.

206 Post hæc autem cum prædicto Deum amanti duci, ut præfatis carabis navigiisque ad id missis sæpe memoratos Cermesianos alio deportaret, mandatum imperatorum allatum fuisset, ipse Maurus una cum iis, qui ei adhaerebant, ad imperatoris, a Deo coronati, vestigia accessit, ut illic acciperetur princepsque crearetur. Verum nec hac in re otiosa est divinis consiliis instructa certaminum Victoris cura; sed per ipsum Mauri filium, quod contra civitatem nostram et ab illo et a Cubero meditatum erat, in pias aures demisit, fraudem ipsi et perversum sæpe memorati Mauri propositum, eumque præterea in Thraciæ partibus prodicionem contra suam ipsiusmet animam meditari, declarans, cumque hæc, quod, quæ inter illos statuta erant, observans sæpe nominatus Cuberus, nihil prorsus ex ejusdem Mauri hominibus aut rebus attigisset, quin potius et ipsius uxores eodem, quem ante habuerant, imo et majori honore prosequeretur, vere ita esse, apparet. prædictus piissimus imperator, semper ipsi, qui ei imperium est largitus, Deo ea, quæ ad regnum suum spectabant, committens, eique eundem Maurum offerens, neci quidem illud non dedit, sed dignitate orbatum in suburbium, securitatis fide acceptata, relegavit, atque a præfectura ac militia, quam habebat, amovit.

Auctoris ad
illa annota-
tio.

207 Quis, dilecti ac Christum amantes fratres, perpetuo memorandi et protectoris et civitatis nostræ servatoris Demetrii affectum, et curam et latam in bello opem non miretur? Quia, cum nos curis vacui propriique excidii haud gnari essemus, imperatori nostro, ut carabos in civitatis auxilium ac salutem huc mitteret, per Deum suggestit, cumque quod meditati erant, civilis belli, inexpectatæque ac inevitabilis necis nostræ præstitutum tempus instaret, ducem ad navigandum excitavit, ventisque contrariis existentibus, secunda navigatione deduxit, consiliaque ac spes eorum, qui civitatis hujus, ei servire gestientis, excidium moliti erant, dissipavit *dd*. Vere hoc et maximum et incomparabile et ineffabile miraculum cum letitia et lacrymis et hymnis plurimis, cum gratiarum actione conjunctis, et animo et corpore celebrari mereatur. Verum venite, dilecti, clementem ac multum misericordem benignumque Deum ex toto corde oremus, ut huic, quæ eum colit, civitati in salutem nostram continuam gloriosissimum ac maxime mirandum certaminum Victorem concedat, ut per ipsum assidue servati tribuamus laudem et gloriam et adorationem Patri et Filio et Spiritui Sancto nunc et semper etc.

dd

C

206 Μετὰ δὲ ταῦτα κελύσεως βασιλικῆς φοιτή-
σας τῆ λεχθέντι φιλοθῆν στρατηγῷ μετὰ τῶν εἰρη-
μένων καράβων καὶ τῶν ἐπὶ τοῦτο σταλέτων πλοίων ἐπὶ
τῆ ἀποκομισῆ τῶν πολλὰς εἰρημένων κερματιάνων,
ὁ αὐτὸς Μαῦρος σὺν τῶν μετ' αὐτοῦ ἀποσφύγων τῶ
θεοσέπτου βασιλέως κατέλαβεν ἰσχυρὰ ἐκείσε δεχθεὶς καὶ
ἄρῃων χρηματίας: Ἄλλ' οὐδὲ ἐν τούτῳ ἤρῃσεν ἡ
θεβουλος τοῦ Ἀθλοφόρου προμήθεια, ἀλλὰ διὰ τοῦ
αὐτοῦ υἱοῦ τοῦ Μαύρου τὸ μελετηθῆν κατὰ τῆς ἡμῶν πόλεως
ἐξ αὐτοῦ καὶ τοῦ Κούβερ εἰς τὰς εὐσεβεῖς ἐμήνυσεν ἀνά-
φανερῶσας αὐτῷ τὴν δουλίτητα καὶ φαῦλον πρόθεσιν
τοῦ πολλὰς μνημονευθέντος Μαύρου, καὶ ὅτι περ καὶ ἐν
τοῖς θρακικοῖς μέρεσιν προδοσίαν κατὰ τῆς ἑαυτοῦ ψυ-
χῆς ἐβουλεύσατο πράξαι· καὶ τούτων οὕτως ἀληθῶς
καταφανέντων διότι τὰ εἰς μέσον αὐτῶν θεβουλυμένα
φυλάκτων ὁ πολλὰς ἰσχυροσθεῖς Κούβερ, οὐδενὸς τῶν
αὐτοῦ Μαύρου ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων ἐρήψατο, μάλ-
λον δὲ τὰς αὐτοῦ γυναῖκας ἐν τῇ αὐτῇ, ἥπερ εἶχον,
τιμῇ καὶ πλείω ἤξωσεν· ὁ δὲ λεχθεὶς εὐσεβεστάτος βα-
σιλεὺς, ὁ ἀπὸ τῆ τοῦ κράτος αὐτῷ παρασχηθεὶς
θεῷ τὰ τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀνατιθέμενος, καὶ αὐτῷ
τὸν αὐτὸν Μαῦρον καταλείψας, θανάτῳ μὲν τούτων οὐ
δέδωκεν, τῆς δὲ ὄψιας ἀποστῆσας, ἐν προακτιῷ μετὰ
τῶν ἀσφαλῶν περιώρσε καὶ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς στρατίας, ἥ-
περ εἶχον, ἀπέστεισε.

207 Τίς μὴ θαυμάσει, ἀγαπῆτοι καὶ φιλόχριστοι
ἀδελφοί, τὸν πόθον καὶ τὴν κηδεμονίαν καὶ συμμαχίαν τοῦ
ἀπὸ μνήστου καὶ προστάτου καὶ λυτρωτοῦ τῆς πόλεως ἡμῶν
Δημητρίου, ὅτι ἡμῶν ἀμερίμων καὶ ἀγνώστων περὶ τῆς
οικείας ἀλώσεως καθεστῶτων καὶ τὸν βασιλεῖα ἡμῶν διὰ
τοῦ θεοῦ τοῖς καράβους πρὸς συμμαχίαν καὶ σωτηρίαν τῆς
πόλεως ἐνεκαρτίωσεν στείλαι ἐνταῦθα καὶ τῆς προδοσιμ-
ίας τοῦ μελετηθέντος ἐμφυλίου πολέμου καὶ ἀπροσδοκίτου
καὶ ἀφύκτου θανάτου ἡμῶν ἐγγὺς ὄντος, τὸν στρατηγὸν
πρὸς τὸν πλοῦν διήγειρεν, καὶ τῶν ἀνέμων ἐναντίον ὑπαρ-
χόντων εἰς ἐπιπέθειον εὐπλοῖαν ἤγαγεν καὶ τὰς βουλάς
ἔλυσεν καὶ ἐλπίδας τῶν τὴν ἄλασιν σκεψαμένων ποιή-
σασθαι τῆς δουλικῆς αὐτοῦ ταύτης πόλεως· ὄντως χάρις
καὶ θαυμάσιον καὶ ἕμνον παμπόλλων μετ' εὐχαριστίας ὑ-
πάρχει καὶ ψυχῶν καὶ σωμάτων ἔσθιον καὶ τὸ μέγιστον
καὶ ἀσύγκριτον καὶ ἀνέκφραστον καὶ τοῦτο τὸ θαῦμα. Ἄλ-
λὰ δευτε, ἀγαπῆτοι, τὸν εὐπλαγγχον καὶ πολυέλεον
καὶ φιλοκτιόμενα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καθικετεύσωμεν
θεοῦ, ὅπως διηνεχῇ ἡμῶν σωτηρίαν τῆ δουλικῆ αὐτοῦ
ταύτη πόλει τὸν ὑπερένδοξον καὶ ὑπερβαύμαστον Ἀθλο-
φόρον δοξασταί, ἵνα δι' αὐτοῦ διηνεχῶς σωζόμενοι ἀ-
ναπέμψωμεν δόξαν καὶ τιμὴν καὶ προσκίνησιν τῷ πά-
τρι καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ, κ. τ. λ.

ANNOTATA.

a Caput hoc in codice olim Mazarinæo, e quo integrum, prout apud nos descriptum exstat, lectori hic exhibetur, a fol. 187 usque ad fol. 199 extenditur, sequenti isthoc in fronte titulo affectum: Περὶ τοῦ μελετηθέντος κρυπτῶς ἐμφυλίου πολέμου κατὰ τῆς πόλεως παρὰ τοῦ μάνου καὶ κούβερ τῶν βουλγάρων, De bello intestino, quod contra civitatem Maurus et Cuber Bulgari occulte fuerunt moliti.

b Quæ toto fere hoc numero ac præsertim ejus initio auctor noster, non raro, etiam alibi, uti hic datam a nobis lucubrationem ejus evolventi patescet, intellectu admodum difficilis, modo suppeditat, adeo obscura atque implexa sunt, ut apposite ea in linguam Latinam convertere sit oppido difficile, nec ulla etiam ratione fieri forsitan id a me potuisset, nisi sensus, quem abs illo intendi, e contextu apparet, lucem attulisset.

c Duobus videlicet primis præsentis lucubrationis capp., ac præsertim horum priori.

d Locorum

A d Locorum omnium ac singulorum, quæ ab auctore nostro hic nominantur, notitia in Baudrandi aliorumque Lexicis Geographicis passim est obvia, illanque adeo lectori hic exhibere, operæ pretium non reor. Verum quod jam pertinet ad assertum, quo auctor, eorumdem omnium locorum incolas captivos a Sclavis fuisse abductos memoriæ a se supra proditum, hic ait, id omnino accuratum non est, cum supra, videlicet num. 158, eadem loca per Sclavos habitatoribus vacua reddita fuisse, dumtaxat scripserit, idque etiam aliter, quam abductis ad plagam, Pannoniam versus sitam, in captivitatem incolis, fieri certo potuerit, ut nemo non videt. Et vero regionum, quas Sclavi aliique barbari depopulati sunt, incolas omnes in captivitatem non fuisse abductos, sed alios etiam ex his occisos, alios fuga fuisse dilapsos, e Theophane, Zonara aliisque, qui de rebus illis tractant, quisque haud difficulter comperiet; ut auxesi præterea auctor noster verosimillime, ne dicam indubie, usus hic fuerit.

e Vere olim, idque ante auctoris nostri ætatem, uti is hic indicat, Pannoniæ metropolis Sirmium exstiterat. Etenim ante seculum quintum, quo celeberrima isthæc civitas ab Attila fuit eversa, Illyrici universi, non tantum caput, sed et illius, qui amplissimæ huic regioni præfecti prætorii munere præerat, sedes aliquamdiu exstitit, uti apud Farlatum Illyrici sacri tom. 1 pag. 70 et quinque seqq. videre licet; Illyricum autem Pannoniam complectebatur, quemadmodum vel e solis Secto Rufo et Jornande liquet. Prior enim in Breviario sic habet: Provincias habet Illyricus septem et decem; Noricorum duas, Pannoniarum duas, Valeriam, Saviam, Dalmatiam, Mæsiam, Daciæ duas; et in diocesi Macedoniae sunt septem; Macedonia, Thessalia, Achaia, Epirus, Prævalis et Creta; posterior vero de Success. Reg. ac temp. lib. 1 ita scribit: Illyricus autem cuncta per partes quidem et membra devincta ad unum tamen corpus aptata est; quæ habet intra se provincias decem et octo; hæ sunt: Norici duæ, duæ Pannoniæ, duæ Valeriæ, Savia, Dalmatia, Mæsia superior, Dardania, Daciæ duæ, Macedonia, Thessalia, Achaia, Epirus, Prævalis, Creta. Licet porro Sectus Rufus, contra ac Jornandes facit, provincias Illyrici Dardaniam, quod hæc forte illius ætate provinciæ nomen nondum obtinisset, haud accenseat, ambo tamen Pannoniam, aut, si mavis, ambas Pannonias, inferiorem nempe ac superiorem, Illyrico adscribunt. Ceterum cum inter Illyrici provincias etiam recenseant Prævalim, supra hic errore, ex amanuensium incuria profecto, περιβλεως scriptum, puto, vocabuloque huic περιβλεως aut certe περιβλεως substituendum. Prævalis enim, uti e recitatis Secti Rufi et Jornandis verbis liquet, nota est Illyrici provincia seu etiam, quæ pars Dalmatiæ aliquamdiu fuit, regio; Trebalis autem non item.

f Non Chatzonem, paulo ante hic memoratum, qui Sclavorum dumtaxat, non autem etiam Avaram, duæ fuisse videtur, sed eum ipsum Avaram Chaganum, qui a Sclavis, cum a Thessalonica sub Chatzonis ductu a sese obsessa recedere fuissent compulsi, pollicitationibus ac donis (Adi cap. 2) in auxilium fuit vocalus, ab auctore nostro hic designari existimo; licet autem hic, quod supra num. 158 a Sclavis factum scribit, Avaribus hoc loco eorumque Chagano adscribat, sibi metipsum propterea contrarius æstimari haud debet; Sclavis enim, dum, quod num. 158 narratur, in Illyrico gesserunt, Acares etiam, quibus fœdere illi conjuncti partimque etiam paruisse videntur, numero non paucos fuisse admictos, eorumdemve saltem seu imperio seu impulsu Sclavos illud gessisse, verosimillimum fit ex iis, quæ de ambabus illis nationibus apud scriptores proxime laudatos aliosque memoriæ prodita inveniuntur.

g In hæc auctoris nostri Græca verba, πῶς δὲ παρὰ πατρὸς ἑκάστος τὰς ἐνεργαμένας παρεληφτόναι καὶ τὴν ὁμίην τοῦ γένους κατὰ τὸν ἥθω τῶν Ρωμαίων, errorem irrepsisse ex amanuensium oscitantia, in animum induco; iis interim Latinam, quam sensus maxime exigere videbatur, interpretationem attribui; quod si quis meliorem attulerit, eam lubentissime amplectar.

h Devastatio ab auctore nostro et hic et supra cap. 1 memorata, qui innumera hominum multitudo ex imperii terris, uti hic mox is retulit, in captivitatem fuit abducta, verosimillime, uti in Annotatis, cap. ipsi subnexis, jam docui, sub Constante tertio, aut altero e binis ejus successoribus, Constantino Pogonato et Justiniano Rinothmeto seu secundo, evenit. Imo vero, quo etiam aliquanto propius eventus illius epocham utcumque modo determinem, Joannes, Thessalonicensis archiepiscopus, indubie ad annum usque 681, uti ex iis, quæ in Commentario prævio num. 23 in medium adduxi, liquet, vitam protraxit, eamque verosimillime, quemadmodum jam supra docui, ante annum 700, imo etiam, ne alioquin præsul ille (annotata lucubrationis ejus cap. 14 ad lit. h subnexa, consule) ad ætatem nimis provecctam pervenisse sit dicendus, ante annum 690 terminarit: ex iis autem, quæ auctor noster anonymus tum præfationis in modum (adi, quæ lucubrationis Joannis Thessalonicensis cap. ultimo ad lit. g subnexui, Annotata) lucubrationi suæ præmittit, tum hujus cap. tertio refert, præfata devastatio tunc primum, cum dictus Thessalonicensis archiepiscopus ab obitu suo haud multum esset remotus, accidisse videtur ac proin inter annum circiter 680 et annum 690. Jam vero, cum hæc ita habeant, eaque, quæ cap. præsentis auctor noster deinceps narrat, annis amplius post eandem devastationem sexaginta, prout hoc loco ait, evenerint, consecrarium fit, ut ante annum circiter 740 horum epocha figenda haud sit. Imo vero nec ante seculi octavi finem circiter seu tempus, quo Constantinus septimus, Irene filius, imperii habenas tenuit, statuenda isthæc videtur. Ita autumo, quod ab ordine, quo quæque gesta sunt, auctor noster in narrando recedere nullo ex capite videatur, ea autem, quæ cap. præcedenti memoriæ prodit, sub Constantino, Irene filio, seu seculo octavo ad finem jam inclinante evenerint, uti docui in Annotatis cap. isti ad lit. t subnexis.

i Principis hujus, qui, quemadmodum e capitis præsentis titulo supra in Annotatis ad lit. a recitato, intelligitur, Bulgarus exstitit, mentionem nusquam apud scriptores alios invenio; Cubrati quidem, genere Bulgari, qui sub Heraclio seu seculo septimo, ad mediam sui partem nondum proveccto, contra Avaram Chaganum rebellavit, ac cum populo, quem ab eo acceperat, sedibus patris relicto, ad Romanos seu Heraclium secessit, S. Nicephorus, patriarcha Constantinopolitani,

A. ANONYMO.

mus, in Breviario historico, Parisiis anno 1648 edito, pag. 16 mentionem facit. Verum etsi ita non pauca sane Cubrato, quæ mox infra auctor noster anonymus Cubero, Nicephorus adscribat, satque præterea Cubrati et Cuberi nomina affinia sint; quo minus tamen hic cum illo unus idemque dicatur, ætatis, qua ambo floruerunt, diversitas impedit. Cubratus enim, uti ex jam dictis liquet, seculo septimo floruit; Cuberus autem seculo octavo et quidem verosimillime multum jam protecto, nisi forte quis velit, quæ mox de Cubero auctor noster anonymus subjungit, perperam abs hoc iis affici notis Chronicis, ex quibus, ut seculo octavo multum jam promoti evenerint, consectorium sit, quemadmodum in Annotatis ad lit. præced. jam docui.

k Græca hæc verba, καὶ ἀντάρται καταλήλεκται τοῦ χαρῆς κοκρονται, Latine interpretatus sum, Ac rebelles changano fiunt, nulla habita ratione vocabuli καταλήλεκται, quod quid hic significare queat, haud perspicio.

l Nominis hujus campum seu planitiem, quæ haud procul a Thessalonica sita fuerit, nusquam invenio. Verum non est, cur id mirum cuiquam accidat, cum nec planities omnes seu campos commemorare soleant Geographi, nec singulos suis nominibus distinctos tabulæ Geographicae, ulut etiam accuratæ, exhibere.

m Ita etiam scriptores Græci alii Constantinopolim per tituli honorarii modum subinde appellant.

n Dragobitæ ergo, si vera hic memoret auctor noster anonymus, jam ante illud tempus, quo Cuberus cum suis in Campo Ceramesio consedit, haud procul a Thessalonica sedes habuerint. Illi porro Dragobitæ seu, ut supra etiam ab auctore nostro hoc nomen exaratur, Dragobitæ Sclavica etiam, ut supra loco non uno tradit, natio fuerunt, ortique verosimillime ex iis, quos Russis tributarios fuisse, Constantinus Porphyrogenitus lib. De administrando Imperio cap. 9 scribit, Dragobitarumque nomine distinguit, nullam interim Dragobitarum seu Drogobitarum, qui verosimillime, ut jam dixi, e Sclavis hisce orti sunt, mentionem vel ibidem vel alibi usquam faciens.

o Id est, Constantinopolim, ut supra adhuc monui.

p Auctor noster verosimillime non alias hic intelligit insulas, quam quæ in Mari Ægeo, quod modo Archipelagus vocatur, magno numero sitæ sunt.

q Ita hic vocabula ἰσθμῶν ἰσθμῶν καὶ ἰσθμῶν interpretatus sum; postremum enim e binis illis vocabulis idem, quod ἰσθμῶν, apud scriptores haud paucos, uti ad hanc vocem in mediæ et infimæ Græcitalis Glossario apud Cangium videre licet, Vexillum significans, hoc significare e sensus contextu est visum; quod autem ad primum pertinet, Lipomanus quidem in Metaphrastica Sancti nostri Passione, quam supra loco tertio dedimus, duo hæc vocabula ἰσθμῶν ἰσθμῶν Latine interpretatur Consularia insignia, verum mihi præ voce Insignia vocabulum Ornatus placuit, quod ab auctore nostro, non ἰσθμῶν, uti a Metaphraste fit, sed ἰσθμῶν efferatur, hocque vocabulum deductum videri queat ab adjectivo ἰσθμῶν, quod idem, quod Latine pulcher aut decorus, significat.

r Ita scilicet seu Sclavi seu Bulgari seu etiam alii quicumque, qui Cubero parebant, idcirco indubie hic vocantur, quod in Campo Ceramesio, a Thessalonica haud procul dissito, in quo, ut auctor noster supra docet, consederant, sedes haberent.

s Ut, cur bina Græca vocabula Ματρίων et ἐνὸρμων Latine hic interpretatus sim ordinaria matricula, perspectum habeas, adi ad primum e binis illis vocabulis et ad vocabulum ἐνὸρμων in Mediæ et infimæ Græcitalis Glossario Cangium.

t Vocem hanc iterum in significatione, quam in Annotatis, cap. præcedenti ad lit. i subnexi, memoravi, ab auctore nostro hic usurpari, e sensus contextu liquet.

u Nec duces Sisinnium, nec Maurum, cui, quæ ab auctore nostro cap. præsentis narrantur, conveniant, apud ullos scriptores alios invenire quivi.

x Sila hæc est in mari Ægeo seu, ut modo vocatur, Archipelago ad oram Thessaliæ. Videsis ad vocabulum Sciathus in Lexico Geographico Baudrandum, ibidemque invenies, insulam illam, quam tum, cum ea, quæ cap. præsentis narrantur, eveneri, incolis destitutam fuisse, auctor noster post pauca memoriæ hic prodit, modo etiam arce esse munitam.

y In codice olim Mazarinæo voces aliquot hoc loco adeo excessæ sunt, ut nulla plane ratione legi potuerint; reliquis autem, quem contextui conformiorem existimavi, sensum in versione Latina attribui.

z In codice olim Mazarinæo voces iterum aliquot excessæ hic sunt, idque ita, ut non magis, quam de quibus ad lit. præced., legi queant, eo tamen discrimine, quod, quæ hoc loco excessæ sunt, sensui, ut apparet, haud officiant.

aa Chalcis, quemadmodum Baudrandus in Lexico Geographico docet, urbs est Eubææ insulæ, in Archipelago sitæ, primaria; hæc autem insula ab iis, qui e Sciatho Thessalicam navigant, a tergo relinquuntur.

bb Quia nimirum, ut sibi in visione dictum fuerat, ventum esse Thessalicam navigantibus secundum, e nati, quæ celeri cursu ad ipsos e Chalcide seu Eubæa properabat, certissime intelligebat, uti cuique ex iis, quæ de insula Eubæa ad. lit. præced. notati, manifestum esse debet.

cc Ita hic verbum παραφρασεως, quod in nullis prorsus lexicis invenire licuit, interpretatus sum, significationem, quam sensus exigere videbatur, illi attribuens.

dd Equi iterum lectoris iudicio permitto, quæcumque cap. præsentis prodigiosa occurrant. Observari tamen velim, potiorum et ea, et quæ cap. proxime antecedenti occurrunt, fidem mereri, quam quæ tribus primis capp. narrantur: illis enim, at non item hisce, auctor æqualis existit, uti partim ex ipsis hujus verbis, num. 185 occurrentibus, partim ex ætate, qua quæque secundum supra annotata eveneri, fas est colligere. Adi etiam Commentarium prævium num. 24.